

Analysis of the Characters in Illustrated Children's Books in Terms Of Social and Emotional Skills

Emine Kılınççı, Usak University, ORCID ID: 0000-0002-3848-0404

Beyhan Can, Usak University, ORCID ID: 0000-0003-1066-2203

Abstract

In this study, it is aimed to examine the characters in 3-6 year old children's books in terms of social and emotional skills. The study is a document review within the scope of qualitative research method. In the study, 56 illustrated children's books which addresses the 3-6 age range and borrowed the most in the last 1 year in Uşak public library were examined. As a data collection tool, 'The Form of Examining the Social and Emotional Skills of Characters' was formed by taking into consideration the gains of the social-emotional development area in the Ministry of National Education 2013 Preschool Education Program. Document analysis was used to examine the books and content analysis was used in data analysis. At the end of the research, it was seen that the characters in the books did not have all the social and emotional skills expected from the preschool children. The gain of "Show positive / negative feelings about an event or situation in appropriate ways" is the skill that the characters have the most. The gains of "He explains different cultural characteristics", "He talks about Atatürk" and "He realizes the value of art works" are not included in any way. In line with the results of the research, it is recommended that the authors should be more sensitive in terms of the skills expected from children and how these skills are handled when shaping the characters they include in their books.

Keywords: Social and emotional skills, Illustrated children's books, Book's characters, Preschool

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 21, No 3, 2020
pp. 1216-1234
DOI: 10.17679/inuefd.719309

Article type:
Research article

Received : 13.04.2020
Accepted : 14.09.2020

Suggested Citation

Kılınççı, E. & Can, B. (2020). Analysis of the characters in illustrated children's books in terms of social and emotional skills. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(3), 1216-1234. DOI: 10.17679/inuefd.719309

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Individuals are in an effort to adapt to the society they live in from an early age. This adjustment depends on the level of social and emotional development of individuals (Yılmaz Bolatve Kahveci, 2016). The foundations of social and emotional skills are laid in pre-school years. The social and emotional skills that need to be acquired in pre-school period are self-awareness and self-management skills, social awareness, relationship skills, decision-making processes, cooperation, responsibility and assertiveness skills (Burke, 2002; Cook, Silva, Hayden, Brodsky and Coddington, 2017; Özyürek, 2015). Social and emotional skills increase the feeling of well-being while reducing children's subjective stress. Children with high levels of social and emotional skills are sensitive and successful in their social relationships. The child's behaviors that are gained in early years shape the personality structure, attitude, habit, belief and value judgments in adulthood (Jones, Greenberg and Crowley, 2015). Therefore, it is very important to support social and emotional skills in pre-school years. One of the tools that can be used to support social and emotional skills is children's books (Aram and Aviram, 2009). Through books, children are able to recognize individual differences and recognize themselves better. The child is also able to learn the feelings that he has never met before and prepare himself against situations in which he does not live. The child can learn many concepts such as friendship, sharing, cooperation and solidarity required in social life. The characters in the books are very important for the acquisition of these skills by children (Sever, 2013). Children take the characters as an example in the books. If the book characters are morally and socially inadequate, they cannot be an appropriate model for them (Yavuzer, 2001). It is important to investigate the competence of the characters in terms of social and emotional skills. However, in the literature review, the studies focusing on the social and emotional development of the characters in the books are insufficient. With this study, it is hoped that the deficiency in the literature will be filled and families and educators will be informed about this issue. For this reason, in this study, it is aimed to examine the characters in illustrated children's books in terms of social and emotional skills.

Method

The study is a document review within the scope of qualitative research method. In the study, 56 illustrated children's books which addresses the 3-6 age range and borrowed the most in the last 1 year in Uşak public library were examined. The determination of the books was carried out by taking into consideration the criteria sampling method which is one of the purposeful sampling methods. Various criteria have been determined for the determination of the books to be examined within the scope of the study. The criteria determined are: (i) being the most borrowed preschool book in the past year, (ii) addressing children in the 3-6 age group in the preschool period, (iii) being in the illustrated children's book category, (iv) to have one story or fairy tale in it. Books have been identified within the scope of these criteria.

As a data collection tool, 'The Form of Examining the Social and Emotional Skills of Characters' was formed. The form was constituted by taking into consideration of MEB 2013 Pre-School Education Program. The form includes 17 gains and 51 indicators for these gains. Gains and indicators are considered as themes and sub-themes of the study. Document analysis was used to examine the books and content analysis was used in data analysis. The researchers came together to exchange ideas on codes. The identified words and behaviors were recorded in the relevant theme and sub theme areas on the form.

Findings

It is seen that the characters do not have all of the 17 gains and 51 indicators in the program. In the story books where only nine of the 17 gains were processed together with the indicators, three of the gains were not considered in any way; other gains show that at least one of the indicators has not been processed. The gain of K5. "Show positive / negative feelings about an event or situation in appropriate ways" (f = 53), K15. "He believes in oneself" (f=36) and K10. "He fulfils his responsibilities" (f=36) are the skills that the characters have the most. The gains of K9. "He explains different cultural characteristics" (f = 0), K11. "He talks about Atatürk" (f = 0) and K14. "He realizes the value of art works" (f = 0) are not included in any way.

Discussion & Conclusion

At the end of the research, it was seen that the characters in the books did not have all the social and emotional skills expected from the preschool children. According to results, children's books can be interpreted as giving priority to allowing the child to understand and express their own feelings. The basis of social skills classifications is the ability to express oneself and their feelings. Therefore, this can be seen as an expected and desired situation. However, different cultural characteristics, Atatürk and art works are not included in the books although they are targeted gains for social and emotional development in early years.

Considering the development of preschool age groups, the importance of resources and materials offered to them is understood. Ultimately, books are a shortcut in achieving the desired behaviour and skills. However, this study also shows that the characters in the books are not enough to support the holistic social and emotional development of children. For this reason, the authors should be more sensitive in terms of the skills expected from children and how these skills are handled when shaping the characters they include in their books.

The data of this study were collected using only 56 books borrowed from the children's section of the public library of a province. This situation constitutes the limitation of the study. In addition, only children's books that are between the ages of 3-6 have been examined. A broader research can be done by expanding the age and book range.

Resimli Çocuk Kitaplarındaki Karakterlerin Sosyal ve Duygusal Beceriler Yönünden İncelenmesi

Emine Kılınççı, Uşak Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-3848-0404
Beyhan Can, Uşak Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-1066-2203

Öz

Bu çalışmada, 3-6 yaş arası resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin sosyal ve duygusal beceriler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemi kapsamında bir doküman incelemesidir. Çalışmada, Uşak il halk kütüphanesinde 3-6 yaş aralığı için hazırlanmış ve son 1 yıl içerisinde en fazla ödünç alınan 56 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bulunan sosyal-duygusal gelişim alanına ait kazanımlar dikkate alınarak 'Karakterlerin Sosyal ve Duygusal Becerilerini İnceleme Formu' oluşturulmuştur. Kitapların incelenmesinde doküman analizine başvurulmuş; verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonunda, kitaplardaki karakterlerin okul öncesi çocuklarından beklenen sosyal ve duygusal becerilerin tamamına sahip olmadığı görülmüştür. Karakterlerin, bazı becerilerin kazandırılması yönünde çocuklara örnek olabileceği ancak bazı becerilerin kazandırılması anlamında yetersiz kalabileceği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen kitapların neredeyse tamamında, 'Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.' kazanımının ağırlıklı olarak yansıtıldığı ancak 'Farklı kültürel özellikleri açıklar.', 'Atatürk ile ilgili konuşur.' ve 'Sanat eserlerinin değerini fark eder.' kazanımlarına kitapların hiçbirinde yer verilmediği görülmüştür. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda kitap yazarlarının, kitaplarında yer verdikleri karakterleri şekillendirirken çocuklardan beklenen beceriler ve bu becerilerin nasıl işlendiği noktasında daha hassas olmaları, bu noktada, başta MEB olmak üzere çeşitli vakıf ve derneklerle işbirliği içerisinde, çocuk dünyasının boyutlarına ilişkin bilinç ve farkındalık oluşturulabilmesi adına kitap yazarlarının eğitim süzgecinden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ve duygusal beceriler, Resimli çocuk kitapları, Kitaplardaki karakterler, Okul öncesi

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 21, Sayı 3, 2020
ss. 1216-1234
DOI: 10.17679/inuefd.719309

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi : 13.04.2020
Kabul Tarihi : 14.09.2020

Önerilen Atıf

Kılınççı, E. ve Can, B. (2020). Resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin sosyal ve duygusal beceriler yönünden incelenmesi. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1216-1234. DOI: 10.17679/inuefd.719309

GİRİŞ

Bireyler küçük yaşlardan itibaren yaşadığı topluma uyum sağlama çabası içerisinde. Bireysel ve toplumsal iyi oluş, kişinin çevresine sağladığı uyum ve çevresi tarafından kabul görmesi ile yakından ilişkilidir. Bu uyum ve kabul görme bireylerin sosyal ve duygusal gelişim düzeyine bağlıdır. Sosyal-duygusal gelişim kişinin ifade becerileri, duygu kontrolleri, kendisi ve çevresi ile barışık ve mutlu olabilmesi ile ilgilidir (Diken, 2010). Bir diğer deyişle sosyal ve duygusal gelişim bireyin yaşadığı ortama sağlıklı uyum sağlayabilmesi, kendi içindeki ve kişiler arasındaki iyi olma durumu, kişinin kendini ve diğerlerini anlaması ve duygularını düzenleyerek rahatça ifade edebilmesi ile ilgilidir (Şenol, 2006).

Sosyal ve duygusal beceriler kişinin başkalarıyla karşılıklı ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için gereklidir (Yılmaz Bolat ve Kahveci, 2016). Bu becerilere sahip bireyler olumlu ve olumsuz duygularını uygun biçimde yansıtabilmekte, olumsuz duyguları ile baş edebilmekte, kendisinin ve başkalarının haklarını koruyabilmekte, bir ilişkiyi başlatıp sürdürülebilmekte, yardım istemekten ve yardım etmekten çekinmemektedir (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006). Bu durum onların hayatını daha kolay hale getirmekte ve daha mutlu bireyler olmalarını sağlamaktadır.

Sosyal ve duygusal becerilerin temelleri okul öncesi dönemde atılır ve birçoğu erken çocukluk döneminde kazanılır. Çocuğun bu yıllarda kazandığı davranışlar ileriki yıllardaki kişilik oluşumunu, sahip olduğu alışkanlıkları ve benimsediği değerleri şekillendirmektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Halle ve Darling-Churchill'e (2016) göre çocuklar sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmeye devam ettikçe ilişki kurma, problem çözme ve zorluklarla başa çıkma konusunda gereken güven ve yetkinliği kazanırlar. Okul öncesi dönemde kazanılan sosyal ve duygusal beceriler hayatın olumlu bir seyirde ilerlemesi adına belirleyici olmaktadır (Çimen, 2009). Jones, Greenberg ve Crowley (2015) yaptıkları boylamsal bir çalışmada, okul öncesi dönemdeki 753 çocuğun sosyal ve duygusal becerileri ile ileriki becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 19 yıl süren çalışmanın sonuçlarına göre, çocukların o yıllarda sahip oldukları sosyal ve duygusal beceriler ile ileriki yıllardaki eğitimleri, istihdam edilme durumları, suç oranları, madde kullanımları ve zihinsel sağlıkları gibi genel olarak kişisel refahı temsil eden alanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal ve duygusal beceri düzeyleri yüksek çocuklar; problem çözme becerisine sahip, duyarlı, sosyal ilişkilerinde başarılı ve özgüvenleri yüksek çocuklardır (Durualp ve Aral, 2009). Bu nedenle, sosyal ve duygusal becerilerin okul öncesi yıllarında desteklenmesi oldukça önemlidir. Sosyal ve duygusal beceriler çocukların stresini azaltırken iyi olma duygusunu artırmaktadır (Garmezy'den (1985) aktaran Öztürk Samur ve Deniz, 2014). On beş farklı ülkede aileler ile yapılan uluslararası bir araştırmada sosyal, dil ve kendine güven becerileri okul öncesi dönemde çocukların sahip olması gereken üç beceri olarak belirlenmiştir (Jalongo, 2006). Sosyal beceriler ile duygusal becerinin bir alt boyutu olarak kendine güvenme becerisi, okul öncesi dönem çocukları için ayrıca önemsenmiştir. Okul öncesi dönemde kazanılması gereken bu sosyal ve duygusal beceriler öz farkındalık ve öz yönetim becerileri, sosyal farkındalık, ilişki becerileri, karar alma süreçlerine dâhil olabilmek, işbirliği, sorumluluk ve atılganlık becerileri olarak sıralanabilir (Burke, 2002; Cook, Silva, Hayden, Brodsky ve Coddington, 2017; Özyürek, 2015). Gresham ve Elliott (1990) ise özellikle okul öncesi dönemdeki sosyal beceriler üzerine çalışmış ve bu becerileri işbirliği, sorumluluk, kendini kontrol ve atılganlık olarak sıralamışlardır (aktaran Kamaraj, 2004). Bununla birlikte, sosyal beceri sınıflandırmalarında, duygusal becerileri de sosyal beceriler içinde alan ve sosyal becerilerin temelinde kişinin kendini ve duygularını ifade etme becerisine yer veren araştırmacılar da bulunmaktadır (Goldstein, Sprafkin, Gershaw ve Klein'den (1980) aktaran Bacanlı, 1999).

Sosyal ve duygusal beceri gelişiminin desteklenmesinde çeşitli araçlardan yararlanılabilmektedir. Çocuk kitapları da bu araçlar arasında yer alır (Aram ve Aviram, 2009; Farris ve Fuhler, 1994). Çocuklar, kitaplar aracılığı ile kişilerin bireysel farklılıklarını fark edebilmekte, kendini daha iyi tanıyabilmekte, kendi gibi düşünen ve hisseden başkalarının da olduğunu anlayabilmektedir (Nas, 2014). Çocukların dünyaya ve diğer insanlara olan güveni de artmaktadır. Yaşanılan ortak duygular paylaşılabilir gibi çocuk henüz hiç tanışmadığı duyguları da kitaplar aracılığıyla öğrenebilmekte ve yaşamadığı durumlara karşı kendini hazırlayabilmektedir (Demircan, 2006). Kitaplar çocuklara farklı sosyal davranış kalıpları sunmaktadır (Betawi, 2015). Ayrıca, toplumsal yaşamda gerekli olan arkadaşlık, dostluk, paylaşma, yardımlaşma ve dayanışma gibi birçok kavramı öğrenebilmekte; bu tarz davranışların gerekliliğini ve neden önemli olduğunu anlayabilmekte; böylece, toplumsal uyum için gerekli olan bu davranışların kazanımı da kolaylaşmaktadır. Uzman ve Mağden 2002 yılında yaptıkları bir çalışmada, çocukların yardımlaşma ve dayanışma becerilerindeki değişimi gözlemek amacıyla 40 çocuğa 2 hafta boyunca konu ile ilgili resimli

çocuk kitapları okumuş ve sonuçta resimli çocuk kitaplarının çocukların yardımlaşma ve dayanışma becerilerini geliştirdiği sonucuna varmışlardır. Çelebi Öncü (2016) ise 40 çocuk ile yürüttüğü bir çalışmada anne ve babaları ile etkileşimli kitap okuma sürecine katılan çocukların diğer çocuklara oranla sosyal durumları anlama ve sosyal sorunlara ilişkin olumlu çözüm önerme konularında daha başarılı olduklarını bulmuştur. Bununla birlikte, çocuklar kitaplar aracılığı ile öfke, kaygı, korku ya da kıskançlık gibi olumsuz duygular ile nasıl baş edebileceğini, duygularını nasıl kontrol edebileceğini anlayabilmekte ve duyguları ile barışık olmayı da öğrenebilmektedir (Temple, Martinez ve Yokota, 2004). Tüm bu kazanımlar çocukların toplumsallaşma sürecine katkı sağlamaktadır (Sever, 2003). Betawi (2015), okul öncesi dönemdeki çocuklar ile yaptığı başka bir çalışmada, 3 hafta boyunca her gün deney grubundaki çocuklara hikâye kitabı okumuş ve kitapların çocukların sosyal-duygusal gelişim düzeylerini artırmak için oldukça etkili bir araç olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada EstebanSidera, Serrano, Amado ve Rostan (2010), okul öncesi dönem çocuklarına 2 hafta resimli çocuk kitabı okumuş ve kitapların başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve değişikliklere uyum sağlama becerilerini geliştirilebildiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca çocuklar resimli çocuk kitapları sayesinde hem kendi kültürüne ait olan özellikleri öğrenebilmekte hem de kitaplar aracılığıyla sunulan kültürel çeşitlilik sayesinde farklı kültürleri tanıyabilmektedir (Mendoza ve Reese, 2001).

Kitap, çocuğun çeşitli becerileri kazanmasını destekleyen en önemli araç olmakla birlikte kitabın bu aracılık görevini üstlenen en önemli unsurlarının başında "karakterler" gelmektedir. Sever'e (2013) göre, fiziksel ve ruhsal özellikleri abartıya kaçılmadan iyi geliştirilen karakterler ve onların olaylara yön veren etkin kişiliği çocukları karakterler ile özdeşim kurmaya yöneltir ve çocukları karakter gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye istekli kılar. Yavuzer'e (2001) göre çocuk, kişiliğinin gelişiminde kendini öncelikle yakın çevreden bir modelle özdeşleştirir. Daha sonra bu model filmlerdeki ya da kitaplardaki karakterler olur. Eğer kitap karakterleri ahlaki ve sosyal açıdan yetersiz olursa çocuk kendine kötü bir modeli örnek alır. Karakterlerin davranışları, konuşmaları, fiziksel ve kişilik özellikleri çocukları etkileyen temel özelliklerdir. Bu nedenle kitaplarda işlenen karakterler ve o karakterlerin olaylara karşı tepkileri, arkadaşlık ilişkileri, diğer insanlara karşı olan davranışları, olumsuz duygular ile baş etme yolları, istekleri, hissettikleri, kısacası sosyal ve duygusal yönden yeterlilikleri oldukça önemlidir.

Çocuk kitaplarındaki karakterlerin çocuklar üzerindeki etkileri dikkate alındığında, karakterlerin sosyal ve duygusal beceriler yönünden nasıl ele alındığı, hangi beceriler yönünden çocuklara örnek olduğu veya hangi becerilerin geliştirilmesi anlamında yetersiz kaldığı önemli olmaktadır. Ancak yapılan alan yazın taramasında çocuk kitaplarının içeriği ile ilgili yapılmış birçok çalışma olmasına rağmen, doğrudan kitaplardaki karakterlere odaklanan çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Karakterler ile ilgili yapılan çalışmalar karakterlerin giyimleri (Çınar, 2011; Çınar, 2015), genel özellikleri ve çocuklar için uygunluğu (Doğan Güldenöglü, 2017), toplumsal cinsiyet rolleri (Kaynak ve Aktaş, 2017), öz bakım becerileri (Dilek, 2015) ve meslekleri (Dilek, 2014) gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte, sosyal ve duygusal gelişimi ele alan çalışmalar da mevcuttur. Sildir ve Tüfekci Akcan (2018) okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılmakta olan resimli hikâye kitaplarını incelemişler ve kitaplardaki anlatıcılar yoluyla kazanımların ne kadar desteklendiğini belirlemek istemişlerdir. 300 kitap üzerinden gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre 'Kendi ile ilgili özellikleri tanıtır.' kazanımı en çok, 'Bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.' kazanımı ise en az desteklenen kazanımlardır. Bu alanda bir diğer çalışma, Somer (2015) tarafından yapılmıştır. Somer (2015), resimli hikâye kitaplarını prososyal davranış içerikleri yönünden incelemiş ve okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan 200 kitabı çalışmasına dâhil etmiştir. Çalışmada en fazla ele alınan prososyal içeriğin özgecilik ve yardım etme davranışı olduğu bulunmuştur. Bu konu ile ilgili yapılan bir diğer çalışmada Dirican ve Dağlıoğlu (2014) resimli hikâye kitaplarında yer alan temel insani değerlerin neler olduğu üzerinde durmuşlardır. Bu amaçla 135 resimli hikâye kitabını incelemişler ve kitaplarda en çok ele alınan değerlerin sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk ve nezaket; en az yer verilen değerlerin sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Turan ve Ulutaş (2016), kitaplardaki değerleri konu alan çalışmalarında 100 kitap üzerinde incelemelerde bulunmuşlar ve en çok öğrenme, araştırma, mutluluk, nezaket/kibarlık değerlerine; en az ise başarı, saygı, liderlik, barış/uzlaş, doğayı ve çevreyi sevmeye ile tutumluluk değerlerine yer verildiği sonuçlarına ulaşmışlardır. Court ve Rosental (2007) tarafından yapılan bir çalışmada da 170 kitap incelenmiş ve çocuk kitaplarında en çok yer verilen değerlerin karşılıklı saygı ve arkadaşlık olduğu; en az yer verilen değerlerin ise kurallara ve yasalara uyma değeri olduğu bulunmuştur. Akyol (2012), kitaplardaki değerleri incelediği ve 250 kitapla yürüttüğü tez çalışmasında en çok mutluluk, kibarlık ve duyarlılık gibi değerlere; en az ise alçakgönüllülük, samimiyet, dürüstlük, özgürlük, saygı ve uyum değerlerine rastlamıştır.

Sosyal ve duygusal gelişimi ele alan çalışmalar bulunmakla birlikte bu çalışmalarda genel olarak hikâyelerdeki anlatıcılar yoluyla becerilerin ele alındığı durumların incelendiği, kitaplardaki karakterlerin söz veya davranış yoluyla ortaya koyduğu becerilere ilişkin çalışmalara yeterince yer verilmediği ve resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin sahip olduğu sosyal ve duygusal becerileri ele alan çalışmaların sayıca yetersiz olduğu görülmektedir. Resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin sosyal ve duygusal becerileri yansıtma durumlarının tespit edilmesinin önemli olduğu ve çalışmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi dönem çocuklarına kazandırmayı hedeflediği sosyal ve duygusal becerilere MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda kazanımlar çerçevesinde yer vermiştir. Bu çalışmada da resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin sahip olduğu sosyal ve duygusal beceriler bu kazanımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, 3-6 yaş dönemi için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin söz ve davranışları yoluyla, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan sosyal ve duygusal becerilere yer verilme durumlarının tespit edilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma doküman incelemesine dayalı olarak gerçekleştirilmiş olup bu yönüyle nitel bir çalışmadır. Araştırma problemiyle ilgili yazılı ve görsel malzeme ve materyallerin araştırmaya dâhil edilmesi ile birlikte tek başına bir araştırma yöntemi de olabilen doküman inceleme yöntemi, araştırma kapsamında ele alınan problem durumuyla ilgili veri toplanabilecek yazılı kaynakların analizini konu edinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Uşak İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan 56 adet resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Kitapların tespiti amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan ölçüt örnekleme yöntemi dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi, araştırmacının oluşturduğu veya daha önceden belirlenmiş çeşitli ölçütleri sağlayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.112). Çalışma kapsamında incelenecek kitapların tespiti için çeşitli ölçütler belirlenmiştir. Belirlenen ölçütler şunlardır: (i) Son bir yıl içerisinde en çok ödünç alınan okul öncesi kitabı olmak, (ii) Okul öncesi dönemi 3-6 yaş grubu çocuklarına hitap ediyor olmak, (iii) Resimli çocuk kitabı kategorisinde yer almak, (iv) İçerisinde bir tane öykü veya masal barındırıyor olmak. Bu ölçütler kapsamında kitaplar tespit edilmiştir. Çalışmada yer alan kitaplara ilişkin bilgiler kitapların ödünç alınma sayıları dikkate alınarak sıralanmış ve Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Son Bir Yıl (2017-2018) İçerisinde Kütüphaneden Ödünç Alınan 3-6 Yaş Grubu Resimli Çocuk Kitapları

Sayı	Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Yayın Yılı	Ödünç Alınma Sayısı
1	Pinokyo	Carlo Collodi	Epsilon	2016	38
2	Memo ve Ay	Alice BriereHaquet	Mavibulut	2016	32
3	Küçük Deniz Kızı	H. C. Andersen	Engin	2007	31
4	Kirpi Omlet	Aysun Berktaş Özmen	YKY	2013	27
5	Kırmızı Başlıklı Kız	Grimm Kardeşler	Güneş	2016	25
6	Ay Ne Zaman Gelecek?	Feridun Oral	YKY	2014	25
7	Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Sara Şahinkanat	YKY	2016	23
8	Tavşan İle Kaplumbağa	-----		2013	22
9	Sevimli Ayıcıklar: Nasıl Hissediyorsun?	SamanthaBrooke	Lal Kitap	2013	22
10	Eve Dönelim Küçük Ayı	Martin Waddell	Kır Çiçeği	2010	21

11	Pamuk Prenses	Grimm Kardeşler	Çiçek Y.	2013	20
12	Külkedisi	Grimm Kardeşler	Çiçek Y.	2013	20
13	Fırt Fırt Fırça	Nazlı Orbay	Bilgi Yay.	2013	19
14	Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha	Feridun Oral	YKY	2013	19
15	Üç Kedi Bir Dilek	Sara Şahinkanat	YKY	2012	19
16	Cici Pisi Tedi	Devrim Çakır	YKY	2015	19
17	Keman Çalan Çiçek	Arife Gökmen	Nesil Çocuk	2013	18
18	Deniz Çiftlikte	Aydoğan Yavaşlı	Bulut Yay.	2012	17
19	Zıp Zıp Kurbağa	Hümeyra Bektaş	Erdem	2012	17
20	Tombik Ayı Kaybolunca	Karma Wilson	Pearson	2013	17
21	Güneş ve Ay	Merve Doyuran	Şiir Çocuk Y.	2008	16
22	Aferin, Küçük Ayı!	Martin Waddell	Kır Çiçeği	2012	16
23	Yemeğini Arayan Tırtıl	Tülin Kozikoğlu	SEV-YAY	2016	16
24	Küçük Hasır Şapka	C. Lamour Crochet	YKY	2013	16
25	Karınca'nın Öğüdü	Hümeyra Bektaş	Erdem	2012	16
26	Hoş geldin Oya	Hümeyra Bektaş	Erdem	2014	15
27	Penguen Karcan	Nalan Sönmez Aktaş	Timaş	2013	15
28	Hikâyelerle Değerler Eğitimi Tutumlu Kız	Tuba Bozcan	Yumurcak Y.	2013	15
29	Küçük Ressam ile Kral Salyangoz	Aysun Berktaş Özmen	YKY	2012	15
30	Puanlı Zebra Ponti	David Simpson	Yeşil Dinazor	2014	14
31	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Sara Şahinkanat	Kır Çiçeği	2016	14
32	Kahraman Terzi	Kolektif	Engin	2007	14
33	Yağmurcu Prens	Gianna Rodari	Marsık Yay.	2012	13
34	Yağmur Damlası	Merve Doyuran	Şiir Çocuk	2011	13
35	Affetmek (Bilinç ve Karakter Gelişimi)	Kollektif	Parıltı Yay.	2014	13
36	Ahmet ile Kedisi	Nilüfer Veliecioğlu	Nilüfer	2015	13
37	Bütün Oyuncaklar Benim	Ayşen Oy	Mandolin	2013	13
38	Tıkır'ın Mavi Kış Masalı	Aysun Berktaş Özmen	Kidz	2013	13
39	Fil, Kelebek ve Kuş	Nerges Abyar	Odtü Y.	2013	13
40	Bulutunu Arayan Su Damlası	Tülin Kozikoğlu	Kidz	2013	13
41	İyi Kalpli Tavşan	Michael Escoffier	YKY	2016	13
42	Kütüphane Faresi	Daniel Kirk	Final Kül. San.	2014	13
43	İki Eşek	Sema N.Gökçe	Bizbize Y.	2008	13
44	Somurtkan Kaplumbağa	Jaafar Ebrahimi Nasr	Odtü Y.	2010	13
45	Korkacak Ne Var!	Bengi semerci	Sigma	2012	12
46	Minik Zebra	Koray Avcı Çakman	Ya-Pa	2010	12
47	Diş Hekiminde	Anne Civardi	Tübitak	2011	12
48	Hüt Hüt'ün Güzel Dünyası	Parwin Salajeghe	Eğiten Çocuk	2012	12
49	Atakan Süper Kahraman Oluyor	Seda Darcan Çiftçi	Kaknüs Çocuk	2012	12
50	Atakan Çok Fazla Şeker Yiyor	Seda Darcan Çiftçi	Kaknüs Çocuk	2012	12
51	Huysuz Keçi	Heather Amery	Türk. İş Bank.	2016	12
52	Açgözlü Kedi	Sema N. Gökçe	Bizbize Y.	2008	12
53	Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Feridun Oral	YKY	2015	12
54	Kendini Beğenmiş Geyik	Sema N. Gökçe	Bizbize	2008	12
55	Hastanede	Anne Civardi	TÜBİTAK	2008	11
56	Akıllı Minik ile Obur	Yalvaç Ural	Marsık Yay.	2015	11

Verilerin Toplanması ve Analizi

“Nitel araştırmada veri toplama ve analizinin eş zamanlı bir süreçte olması” (Merriam, 2013, s. 165) durumundan hareketle, bu bölümde çalışma verilerinin toplanması ve analizi süreci bütüncül olarak ele alınmıştır.

Çalışma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan ‘Kitap Bilgi Formu’ ile ‘Karakterlerin Sosyal ve Duygusal Becerilerini İnceleme Formu’ndan yararlanılarak doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır.

‘Kitap Bilgi Formu’: Çalışma kapsamına alınan her bir kitabın adı, yazarı, yayınevi, yayım yılı ve ödünç alınma sayı bilgilerinin kaydedildiği formdur.

‘Kahramanların Sosyal ve Duygusal Becerilerini İnceleme Formu’: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Formda, 3-6 yaş arası çocuklar için oluşturulan sosyal-duygusal beceri içerikli 17 kazanım ile bu kazanımlara ilişkin 51 göstergeye yer verilmiştir. Kazanım ve göstergeler, incelenen kitapta bulunma/bulunmama durumunun işaretlenmesine ve metinde yer alan sosyal ve duygusal beceriyi destekleyen ifadelerin kaydedilmesine olanak verecek şekilde düzenlenmiştir.

Araştırmanın kapsam ve niteliği çerçevesinde araştırmacılar tarafından yorumlanmaya açık olan doküman inceleme sürecinde genel olarak beş aşamalı bir süreçten bahsedilmektedir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinaliği kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışmanın veri toplama süreci kütüphane okuma kayıtlarının incelenmesiyle başlamıştır. Belirlenen ölçütler çerçevesinde çocuk kitapları bölümünden son bir yıl içerisinde (2017-2018 Eylül) ödünç alınan 1000 kitaplık okuma listesine ulaşılmıştır. Listede 3-6 yaş grubu için 69 okul öncesi kitabı bulunmaktadır. Kitaplar belirlenen ölçütler çerçevesinde elden geçirilmiş; çalışma kriterlerine uymayan, kaybolan ve tedarik edilemeyen kitapların elenmesiyle birlikte 56 adet resimli çocuk kitabı çalışmaya dâhil edilmiştir. Her bir kitap için kitabın adı, yazarı, yayınevi, yayım yılı ve ödünç alınma sayısına ilişkin bilgiler Kitap Bilgi Formuna kaydedilmiştir. Ulaşılan kitaplar araştırmacılar tarafından birkaç defa bağımsız olarak okunmuş; okuma sırasında hikâye karakterlerinin doğrudan veya dolaylı olarak sundukları söz ve davranışları kâğıt üzerine kaydedilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur.

Kaydedilen veriler üzerinde her bir araştırmacı tarafından önceden tespit edilen tema ve alt temalar bazında ayrı ayrı kodlamalar yapılmıştır. Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının sosyal ve duygusal becerilerine ilişkin kazanım ve göstergeler, çalışmanın tema ve alt temaları olarak ele alınmıştır. Bu yönüyle Karakterlerin Sosyal ve Duygusal Becerilerini İnceleme Formu aynı zamanda tema ve alt temaları da içerisinde barındırmaktadır. Araştırmacılar bir araya gelerek kodlar üzerinde fikir alış veriş yapmışlardır. Tespit edilen söz ve davranışlar, form üzerindeki ilgili tema ve alt tema alanlarına kaydedilmiş ve böylece her bir kitapta hangi temalara/kazanımlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmanın etik kurul izinleri Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 13.02.2020 tarihinde aldığı 2020-10 nolu karar ile alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamına dâhil edilen okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda yer alan sosyal-duygusal kazanımları yansıtma durumları çoktan aza doğru sıralanarak Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Sosyal-Duygusal Becerilere İlişkin Kitaplarda Tespit Edilen Temalar

Tema	Alt Tema	Örnek Cümleler	f	%
K5. Bir olay veya durumla ilgili olumlu/ olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.	G1. Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar.	<i>Karların içinde çiçek görmek çok heyecan verici.</i> (Penguen Karcan)	35	62.5
	G2. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.	Tavşan ile Kaplumbağa arasında bir gerginlik olur. Kaplumbağa tavşana öfkelenir ama öfkesini yansıtmaz: <i>"Kaplumbağa sakın bir şekilde 'Sen bilirsin' dedikten sonra yoluna devam eder."</i> (Tavşan ile Kaplumbağa)	18	32.1
	Toplam		53	94.6
	G1. Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler.	<i>İyi ki uzun bir dilim var, onunla pek çok şey yapabiliyorum.</i> (Zıp Zıp Kurbağa)	15	26.8
K15. Kendine güvenir.	G2. Grup önünde kendini ifade eder.	<i>Sonra da arkadaşlarına "O kadar çok güldüm ki yorgunluktan ayakta duracak halim kalmadı. Gidip biraz dinlensem iyi olacak" dedi.</i> (Somurtkan Kaplumbağa)	4	7.1
	G3. Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler.	<i>Amma abartıyorsunuz, sadece bir çiçek.</i> (Penguen Karcan)	10	17.9
	G4. Gerektiğinde liderliği üstlenir.	<i>Ee ne duruyoruz o zaman, hadi anneni kurtaralım.</i> (Atakan Süper Kahraman Oluyor)	7	12.5
	Toplam		36	64.3
K10. Sorumluluklarını yerine getirir.	G1. Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.	<i>Hepsinin çok işi var, ben de onlar gibi yük taşımayı başarmalıyım.</i> (Karıncanın Öğüdü)	21	37.5
	G2. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.	<i>Sam çok çalışmış ve nihayet ilk kitabını bitirmişti.</i> (Kütüphane Faresi)	13	23.1
	G3. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.	<i>Nasıl da şakır şakır suyu akıtıyor, elektriği söndürmüyor, paralarımı harcıyordum. Günün birinde bitebilecekleri hiç aklıma gelmemişti.</i> (Hikâyelerle Değerler Eğitimi: Tutumlu Kız)	2	3.5
	Toplam		36	64.3
K7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.	G1. Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar.	<i>Ege ile İnci ağılı temizlemeye gittiler.</i> (Huysuz Keçi)	21	37.5
	G2. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.	<i>"Aman tanrım... Gitmek zorundayım," diyerek apar topar sarayın merdivenlerini inmiş ve karanlığın içinde yitip gitmiş.</i> (Külkedisi Sinderella)	8	14.3
	Toplam		29	51.8
K12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar.	G1. Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler.	<i>Evet, göç mevsimi yaklaşıyor. Kuşlar gittikleri zaman buralar çok sessiz oluyor ve yalnızlaşıyor. Fakat kazlar ve kırlangıçlar göç etmek zorundadır.</i> (Hüthüt'ün Güzel Dünyası)	3	5.4

	G2. Kuralların gerekli olduğunu söyler.	-	-	-
	G3. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır.	<i>"Sebze bahçesine girmek yasaktır" tabelasına rağmen bahçeye giriyor, ancak sonra çok pişman oluyor ve kurallara uyması gerektiğini fark ediyor. (Kirpi Omlet)</i>	6	10.7
	G4. Nezaket kurallarına uyar.	<i>Hoş geldin, dedi annesi. (Cici Pisi Tedi)</i>	19	33.9
	Toplam		27	48.2
	G1. Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler.	<i>Ne hoş bir yıldız, hiç bu kadar parlağını görmemiştim. (Ay Ne Zaman Gelecek?)</i>	13	23.2
K13. Estetik değerleri korur.	G2. Çevresini farklı biçimlerde düzenler.	<i>İçeri girip işe koyuldu ve her yeri pırl pırl yaptı. (Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler)</i>	4	7.1
	G3. Çevredeki güzelliklere değer verir.	<i>Rengârenk çiçekler, kuş sesleri Ahmet'i büyülemiş. Ahmet bu güzellik karşısında kendini unutmuş. (Ahmet ile Kedisi)</i>	8	14.3
	Toplam		25	44.6
	G1. Başkalarının duygularını söyler.	<i>Ponti bugün de çok mutlu değil. (Puanlı Zebra Ponti)</i>	17	30.4
K4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.	G2. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.	<i>Korkma, bu sadece Paylaşımçı Ayıcık'ın gölgesi. (Nasıl Hissediyorsun?)</i>	5	8.9
	G3. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.	<i>Çok ciddi görünüyorsun ya o yüzden oyun oynamazsın sandım. (Tavşan ile Kaplumbağa)</i>	3	5.4
	Toplam		25	44.6
	G1. Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.	<i>Ben ise sadece küçük bir film, onlarla asla mücadele edemem. (Fil, Kelebek ve Kuş)</i>	12	21.4
K8. Farklılıklara saygı gösterir.	G2. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.	<i>Daha önce hiç böyle bir tür görmemiştim. Beyaz derili, siyah çizgili biri... (Minik Zebra)</i>	8	14.3
	G3. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.	<i>Zebra Ponti'nin birbirinden farklı özelliklere sahip hayvan arkadaşlarıyla oyunlara katılması. (Puanlı Zebra Ponti)</i>	4	7.1
	Toplam		24	42.9
	G1. Adını ve soyadını söyler.	<i>Merhaba dedi, benim adım Tedi. (Cici Pisi Tedi)</i>	1	1.8
	G2. Yaşını söyler.	-	-	-
K1. Kendisine ait özellikleri tanıtır.	G3. Fiziksel özelliklerini söyler.	<i>Allah'ım ne kadar da yakışıklıyım, şu boynuzlarım ne kadar da havalı. (Kendini Beğenmiş Geyik)</i>	11	19.6
	G4. Duyuşsal özelliklerini söyler.	<i>Ben yalnız yatmaya korkuyorum, karanlıktan korkuyorum. (Korkacak Ne Var?)</i>	10	17.9
	Toplam		22	39.3

K3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.	G1. Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.	<i>Bir fikrim var, deyip Sezgin'e benzemek için onun kılığına girdi.</i> (Huysuz Keçi)	7	12.5
	G2. Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.	<i>Taşumakta zorlandıkları çalı çırpyı kızağa yükleyip çekmeye çalıştılar.</i> (Bu Kış Kimse Üşümeyecek)	7	12.5
	G3. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.	<i>Kütüphane görevlisinin masasından aldığı minik kâğıtları katlayarak kitabının sayfalarını oluşturdu.</i> (Kütüphane Faresi)	5	8.9
	Toplam		19	33.9
K17. Başkalarıyla sorunlarını çözer.	G1. Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.	<i>Yaptıkları için özür diledi.</i> (Kirpi Omlet)	8	14.3
	G2. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister.	<i>Onları çok üzdüm, şimdi çok pişmanım. Onlara oyuncak almaya gidelim mi?</i> (Bütün Oyuncaklar Benim)	1	1.8
	G3. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.	<i>Tamam geçti her şey, bak ne güzel bir ders çıkardın.</i> (Kırmızı Başlıklı Kız)	8	14.3
	Toplam		17	30.4
K6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.	G1. Haklarını söyler.	<i>Eve gidip dinlenmek benim de hakkım.</i> (Yemeğini Arayan Tırtıl)	2	3.6
	G2. Başkalarının hakları olduğunu söyler.		-	-
	G3. Haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söyler.	<i>Sahibi bir eşeğe çok az, diğer eşeğe çok fazla yük yüklemiş. O eşek de diğerine 'Lütfen bana yardım et, yüküm ağır geliyor, gittikçe gücüm tükeniyor, daha fazla dayanamayacağım.</i> (İki Eşek)	3	5.4
	G4. Başkalarının haklarını korumak için ne yapması gerektiğini söyler.	<i>Arkadaşların ile konuşup, onlara uzun dilinle neler yapabileceğini anlatmalısın.</i> (Zıp Zıp Kurbağa)	1	1.8
Toplam		6	10.7	
K16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.	G1. Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler.	<i>Anne ve babam benim için çalışıp para kazanıyorlar.</i> (Tutumlu Kız)	4	7.1
	G2. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.	-	-	-
	Toplam		4	7.1
K2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.	G1. Anne ve babasının adını, soyadını veya mesleğini söyler.		-	-
	G2. Anne ve babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler.	<i>Ama öyle bir hediye ki tam annesine layık. Onun yüreği gibi kocaman, şefkatli kucağı gibi sıcak, pırl pırl gülümseyişi gibi aydınlık.</i> (Memo ve Ay)	3	5.4
	G3. Teyze ve amca gibi		-	-

	yakın akrabalarının isimlerini söyler.	-	-	-
	G4. Telefon numarasını söyler.	-	-	-
	G5. Evinin adresini söyler.	-	-	-
	Toplam		3	5.4
K9. Farklı kültürel özellikleri açıklar.	G1. Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler.	-	-	-
	G2. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler.	-	-	-
	G3. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.	-	-	-
	Toplam		0	0
K11. Atatürk ile ilgili konuşur.	G1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır.	-	-	-
	G2. Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı etkinliklerle ifade eder.	-	-	-
	Toplam		0	0
K14. Sanat eserlerinin değerini fark eder.	G1. Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler.	-	-	-
	G2. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.	-	-	-
	G3. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.	-	-	-
	Toplam		0	0

Tablo 2 incelendiğinde, resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin söz ve davranışları aracılığıyla, okul öncesi programında yer alan 17 kazanım ve 51 göstergenin tamamının yansıtılmadığı görülmektedir.

Resimli çocuk kitaplardaki karakterlerin en çok yansıttığı kazanım, "K5. Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir." (f=53) olarak tespit edilmekte; bu kazanım kapsamında yer alan "K5.G1. Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar." (f=35) göstergesinin bu kazanımın ön plana çıkmasında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Özellikle K5.G1., bütün göstergeler içerisinde en çok işlenen sosyal-duygusal beceri göstergesi olarak ön plana çıkmaktadır.

"K15.Kendine güvenir." (f=36) ve "K10. Sorumluluklarını yerine getirir." (f=36) kazanımları, resimli çocuk kitaplarındaki karakterler tarafından yansıtılma noktasında ikinci sırada yer almaktadır. "K.10. Sorumluluklarını yerine getirir." kazanımı altında yer alan "K10.G1. Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir." (f=21) göstergesi, sosyal duygusal becerileri göstergeleri içerisinde, karakterler tarafından en çok yansıtılan ikinci gösterge olarak tespit edilmiştir. Karakterler tarafından en çok yansıtılan bir diğer sosyal-duygusal beceri kazanımı, "K7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler." (f=29) olarak tespit edilmiş; bu kazanım kapsamındaki "K7.G1. Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar." (f=21) göstergesi ise, en çok temsil edilen bir diğer ikinci gösterge olarak yerini almıştır. Karakterler tarafından en çok vurgulanan beşinci kazanım "K12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar." (f=27) kazanımıdır. Bu kazanım

kapsamında en çok temsil edilen göstergenin ise "K12.G4. Nezaket kurallarına uyar." (f=19) göstergesi olduğu görülmektedir. "K12.G2. Kuralların gerekli olduğunu söyler." (f=0) göstergesi ise hiç rastlanmayan bir göstergedir.

"K13. Estetik değerleri korur." (f=25) kazanımı, bu kazanım altında en çok görülen "K13.G1. Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler." (f=13) göstergesi ile; "K4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar." (f=25) kazanımı, bu kazanım altında en çok görülen "K4.G1. Başkalarının duygularını söyler." (f=17) göstergesi ile; "K8. Farklılıklara saygı gösterir." (f=24) kazanımı ise bu kazanım altında en çok görülen "K8.G1. Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler." (f=12) göstergesi ile orta derecede yansıtılan kazanımlardır. "K1. Kendisine ait özellikleri tanıtır." (f=22), "K3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder." (f=19), "K17. Başkalarıyla sorununu çözer." (f=17), "K6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur." (f=6), "K16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar." (f=4) ve "K2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır." (f=3) kazanımları oldukça az görülen kazanımlarken, "K9. Farklı kültürel özellikleri açıklar." (f=0), "K11. Atatürk ile ilgili konuşur." (f=0) ve "K14. Sanat eserlerinin değerini fark eder." (f=0) kazanımları herhangi bir şekilde yansıtılmayan kazanımlardır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

3-6 yaş arası resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanımlar çerçevesinde sosyal ve duygusal becerileri yansıtma durumlarının ortaya koyulmasının amaçlandığı bu çalışmada bir halk kütüphanesinden 1 yıl içinde en çok ödünç alınan çocuk kitapları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda resimli çocuk kitaplarındaki karakterler aracılığıyla Milli Eğitim'in 3-6 yaş arası çocuklara kazandırmayı hedeflediği sosyal ve duygusal becerilerin tamamının yansıtılmadığı, becerilerden bazılarının yansıtılması noktasında yetersiz kaldığı veya bu becerilere hiç yer verilmediği görülmüştür.

İncelenen kitapların neredeyse tamamında 'Bir olay veya durumla ilgili olumlu/ olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.' kazanımının ağırlıklı olarak yansıtıldığı görülmektedir. "Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar" boyutu, bu kazanımın temsil gücündeki en büyük etkiye sahiptir. Sildir ve Tüfekçi Akcan'ın (2018) yaptığı çalışmada da ilgili kazanım ve gösterge çocuk kitaplarında en çok temsil edilenlerden biridir. Bu açıdan iki çalışmanın bulguları benzerlik gösteriyor denilebilir. Karakterlerin en sık ve en kolay gösterebildikleri beceri bu olabileceğinden en çok bu beceriye rastlanmış olabilir.

Kitaplardaki karakterler aracılığıyla en çok yansıtılan bir diğer beceri, "Kendine güvenir" kazanımı altında yer almakta; bu kazanımı en çok temsil eden göstergenin ise "Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler." göstergesiyle desteklendiği görülmektedir. 'Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler.' göstergesi bu kazanımın altında en çok yansıtılan göstergedir. Jalongo'nun (2006) 15 farklı ülkede aileler ile yaptığı uluslararası bir araştırmada, okul öncesi dönemde çocukların sahip olması gereken üç beceri sosyal, dil ve kendine güven becerileri olarak belirlenmiştir. Kendine güvenme ayrı bir beceri alanı olarak kendine yer bulmuş ve erken çocukluk dönemindeki çocuklar için ayrıca önemsenmiştir. Okul öncesi eğitimin en önemli amaçlarından biri çocuğun kendini tanımasını ve kendine güvenmesini sağlamaktır. Bu nedenle bu becerinin yüksek çıkması beklenen ve istenen bir durumdur.

Kitaplarda, "Kendine güvenir" kazanımı ile 'Sorumluluklarını yerine getirir.' kazanımına yüksek oranda yer verildiği görülmekte; "Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir" göstergesinin, sorumlulukların yerine getirilmesi konusunda yüksek temsil gücüne sahip olduğu ve karakterler tarafından en çok yansıtılan ikinci göstergeden birisi olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Dirican ve Dağlıoğlu'nun (2014) 3-6 yaş arası çocuk kitaplarındaki metinleri inceledikleri çalışmada, sorumluluk değerinin kitaplarda en az temsil edilen değerler arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Bu açıdan iki çalışmanın bulguları örtüşmüyor denilebilir; ancak çalışmaların gerçekleştirilmesinde ele alınan inceleme unsurlarından kaynaklı olarak bu farklılığın oluşmuş olabileceği düşünülmektedir.

'Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.' kazanımı kitaplarda yer alan karakterler tarafından yüksek oranda temsil edilen bir diğer kazanımdır. 'Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar.' göstergesi ise 'Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.' göstergesi ile beraber karakterlerin en çok sahip olduğu ikinci göstergedir. Bu kazanım ve göstergeler birbirleri ile paralel olan becerileri ifade etmektedir ve benzer derecede yüksek çıkmalarının olağan olduğu düşünülmektedir. Kitaplarda geçen olaylarda çocuklar

başroldür ve eylemlerin çoğunu uygulamaya geçiren de onlardır. Çocukların aktif olduğu bu eylemler onları bir işe başlama veya sorumluluk alma gibi konularda ön plana çıkarmaktadır. Bahsedilen kazanım ve göstergelerin yüksek çıkmasının olağan olmasının bir diğer sebebi olarak çocukların başrol olması ve dolayısıyla eylemleri başlatan kişi olması görülmektedir.

'Değişik ortamlardaki kurallara uyar.' kazanımı da yine yüksek düzeyde karakterlerin sahip olduğu bir beceridir. Bu kazanımın yüksek çıkmasında etki düzeyi en çok olan göstergenin, 'Nezakat kurallarına uyar.' olduğu görülmekte ve kibarlık değerinin en çok işlenen değer olduğu görülmektedir. Akyol'un (2012) çalışmasında çocuk kitaplarında en çok işlenen değerlerden birinin kibarlık olduğu ifade edilmekte, bu yönüyle çalışma bulguları birbiriyle örtüşmektedir. Bununla birlikte, 'Kuralların gerekli olduğunu söyler.' göstergesinin çalışma kapsamında ele alınan kitaplarda karakterler tarafından işlenmediği veya söylenmediği görülmüştür. Court ve Rosental'in (2007) İsrail'de yapmış oldukları çalışma bu bulguyu farklı kültürlerdeki çocuk kitapları ile desteklemektedir. İsrail'deki çocuk kitaplarında da resimli kitaplarda en az kurallara ve yasalara uyma değerinin yer aldığı görülmektedir.

'Estetik değerleri korur.' kazanımı karakterler tarafından orta derecede temsil edilen bir kazanımdır. Bu kazanıma ilişkin en yüksek temsil gücünün 'Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler.' göstergesi ile sağlandığı görülmüştür. Çocukta estetik algı gelişiminin, onun sanatsal gelişimi ve dolayısıyla sosyal ve duygusal gelişimi için oldukça önemli olduğu bilinmektedir (Fox ve Schirmacher, 2014). Estetik algısı yüksek bireyler çevrelerine karşı duyarlı, yaşadığı dünyayı derinlemesine algılayabilen, yaratıcı ve kendini farklı biçimlerde ifade edebilen bireyler olmaktadır (Baker, 1990). Bu kazanımın kitaplarda daha fazla desteklenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

'Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.' ile 'Estetik değerleri korur.' kazanımları karakterler tarafından aynı düzeyde temsil edilen kazanımlardır. 'Başkalarının duygularını söyler.' göstergesi ise bu kazanımı en çok yansıtan alt tema olarak ön plana çıkmaktadır. İncelenen kitaplarda, karakterin, başkalarının duygularını açıklamaktan ziyade kendi duygularını açıklamaya daha fazla yer verdiği görülmektedir. Çocuk kitaplarında önceliğin çocuğun kendi duygularını anlamasına ve ifade etmesine olanak sağlamak olduğu yorumu yapılabilir. Bu tutum çok da yanlış değildir. Bir çocuğun karşısındakinin duygularını anlaması ve ifade etmesi için önce kendi duygularını anlayıp ifade etmesi gerekmektedir. Çocuğun önce kendine yönelik becerileri edinmesi, beklenen ve istenen bir durumdur. Sosyal beceri sınıflandırmalarında da temelde kişinin kendini ve duygularını ifade etme becerisi yer almaktadır (Goldstein, Sprafkin, Gershaw ve Klein'den (1980) aktaran Bacanlı, 1999).

'Farklılıklara saygı gösterir.' kazanımı kitaplarda kendine orta derecede yer bulabilen bir diğer kazanımdır. Turan ve Ulutaş'ın (2016) çalışmasında ise saygı değeri resimli çocuk kitaplarında en az rastlanan değerler arasındadır. Bu anlamda iki araştırma tam anlamıyla paralel değildir; ancak çalışmaların odaklandığı unsurlar, farklılıkların temelini oluşturuyor olabilir. Bu kazanıma ait 'Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.' göstergesi ise karakterler tarafından kazanım bazında en çok temsil edilen göstergedir; başkalarının farklılıklarına saygı duymaktan ziyade kendi farklılıklarına odaklanma vardır.

'Kendisine ait özellikleri tanıtır.' kazanımı biraz daha az ifade edilen bir kazanımdır. Bu kazanıma ait 'Fiziksel özelliklerini söyler.' ve 'Duyuşsal özelliklerini söyler.' göstergelerinin ikisi de karakterler tarafından neredeyse eşit oranda yansıtılmıştır. Sildir ve Tüfekçi Akcan'ın (2018) yaptığı çalışmada, ilgili kazanım en yüksek temsil oranına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca 'Duyuşsal özelliklerini söyler.' göstergesi, 'Fiziksel özelliklerini söyler.' göstergesinden çok daha fazla işlenmiştir. Bahsedilen çalışma okul öncesi eğitim kurumlarındaki kitapların incelenmesi yoluyla yürütülmüştür. Yapılan bu çalışmada ise bir kütüphaneden en fazla ödünç alınan kitaplar incelenmiştir. Ortaya çıkan bu farklılığın örneklemeden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenler sınıflarında karakterlerin kendilerini tanıttığı veya duyuşsal özelliklerini anlattıkları kitapları bulundurmamak ve bu şekilde çocuklara örnek olmalarını sağlamak istemiş olabilirler. Ancak kütüphaneden kitap alan ailelerin bu özelliğe daha az dikkat ettiği veya seçtikleri kitaplarda bu özelliği daha az aradıkları görülmektedir.

'Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.' kazanımı, karakterler aracılığıyla, yeterince ifade edilmemiş bir kazanımdır denilebilir. Bu kazanım altında ifade edilen 'Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.' ve 'Nesneleri alışılmadık dışında kullanır.' göstergelerinin eşit temsil gücüne sahip olduğu

görülmektedir. Bu çalışmada, kitaplardaki karakterler yoluyla yaratıcılığın yeterince desteklenmediği sonucuna ulaşılsa da çocuğa rehberlik eden yetişkinler tarafından, kitaplar yaratıcı bir etkinlik materyali olarak görülebilir ve etkinlik çerçevesi genişletilebilir. Gözen ve Cırık'ın (2017) yaptıkları bir çalışmada çocukların oluşturduğu öyküler onların en fazla yaratıcılıklarına ve esnek düşüncelerine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda öğretmenler kitapları öykü başlangıcı olarak kullanabilir, çocuklara öykü oluşturabilir veya kitaplar yoluyla drama, resim gibi birçok farklı yaratıcı etkinlik hazırlayarak çocukların yaratıcılığını destekleyebilir.

'Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.' ve 'Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.' göstergeleriyle temsil edildiği görülen 'Başkalarıyla sorununu çözer.' kazanımının, karakterlerce yeterince işlenmemiş bir beceri olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bir çocuğun çatışma durumlarında rahatsız edici davranışlara karşı uygun tepkiyi vermesi ve kendini kontrol edebilmesi, okul öncesi dönemde en önemli sosyal becerilerden biri olarak ifade edilmektedir (Gresham ve Elliott'dan (1990) aktaran Kamaraj, 2004) ve bu nedenle desteklenmesi oldukça önemlidir. Çocuk kitaplarındaki karakterlerin sorunlarını çözmeye becerilerine odaklanan kurgulara daha fazla yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

'Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.', 'Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.' ve 'Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.' kazanımları ise oldukça az ifade edilen kazanımlardır. Haklarını savunmak veya hak korumak gibi davranışlar toplumsal yaşam için oldukça gereklidir ve çocukların bu tür davranışları benimsemeleri gerekmektedir. Kitaplarda oldukça az yer bulabilen diğer iki kazanımın ise çocuğun çevresi ile ilgili olduğu söylenebilir. Öncelikle çocuğun kendisine odaklandığı, yakın çevre veya toplumdaki yaşam ile ilgili karakterlerin yeterince donatılmadığı görülmektedir. 'Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.' kazanımı Sildir ve Tüfekçi Akcan'ın (2018) yaptığı çalışmada kitaplarda en az rastlanan kazanımdır. Bu çalışmada da karakterlerin en az sahip olduğu becerilerden biridir. Bu bulgu açısından da iki çalışmanın örtüştüğü söylenebilir.

'Farklı kültürel özellikleri açıklar.', 'Atatürk ile ilgili konuşur.' ve 'Sanat eserlerinin değerini fark eder.' kazanımlarına kitapların hiçbirinde rastlanmamıştır. Bir diğer deyişle, inceleme kapsamında "en çok okunan" çocuk kitaplarındaki karakterlerin hiçbiri bu becerilere sahip değildir ve bu beceriler incelenen resimli çocuk kitapları ile desteklenememektedir. Kitaplardaki karakterler özellikle bu beceri alanlarında örnek teşkil edememektedir. Resimli çocuk kitaplarının çocukların kültürel çeşitlilik ile tanışması ve farklı kültürlere aşina olabilmesi için bir uyaran olarak kullanılması beklenmektedir (Mendoza ve Reese, 2001). Ancak, kitapların bu beklentiyi karşılamada yetersiz olduğu görülmektedir. Diğer taraftan Atatürk, okul öncesi dönem çocuklarının tanınması gereken bir değerdir ve Atatürk ile ilgili bilinç oluşturmak Milli Eğitim'in okul öncesi dönem çocukları için belirlediği hedeflerden biridir. En çok okunan resimli çocuk kitaplarında hiçbir şekilde yer bulamayan bir diğer kazanım ise sanat eserleri ile ilgilidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar bir sanat eserini değerlendirip eleştiride bulunabilmeli ve sanat eseri ile ilgili duygu ve düşüncelerinden bahsedebilmelidir. Çocukların sanat eserlerini algılayıp içselleştirebilmesi onların yorum yapma, gözlemlenme, düşünme, eleştirme, iletişim kurma gibi becerileri ile sanatsal gelişimleri için oldukça önemlidir (Duh, 2016). Sanatsal gelişim, sosyal ve duygusal gelişimi ile doğrudan bağlantılıdır (Fox ve Schirrmacher, 2014). Buna rağmen, okul öncesi dönemde en çok kullanılan uyaranlardan biri olan resimli çocuk kitaplarında sanat eserlerine değinilmemektedir. Bu anlamda, çocukların sanatsal gelişimleri sadece 'Estetik değerleri korur.' kazanımına önem verilerek destekleniyor, sanat eserleri göz ardı ediliyor denilebilir.

Bu araştırmanın amaçları arasında yer almasa da elde edilen bir başka bulgu da bir halk kütüphanesinden en fazla alınan resimli çocuk kitapları arasında Pinokyo, Küçük Deniz Kızı, Kırmızı Başlıklı Kız, Tavşan ile Kaplumbağa, Pamuk Prenses ve Külkedisi gibi güncel sayılmayacak klasikleşmiş çocuk kitaplarının yer aldığıdır. Bu kitaplar hala aileler tarafından en çok tercih edilen kitaplar arasındadır. Kitapların popülerliğini yitirmemesi ilginç bir bulgudur. Bununla birlikte, Memo ve Ay, Kirpi Omlet, Ay Ne Zaman Gelecek ve Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor gibi güncel kitaplar da en çok tercih edilen kitaplar arasındadır. Aileler güncel kitaplara da ilgi göstermektedir.

Bu çalışmanın verileri sadece bir ilin halk kütüphanesinin çocuk bölümünden en çok ödünç alınan 56 resimli çocuk kitabı kullanılarak toplanmıştır. Bu durum çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Farklı illerdeki kütüphanelerden de en çok ödünç alınan kitaplar veya ailelerin en çok satın aldığı kitaplar belirlenerek araştırmanın örneklemini çeşitlendirilebilir. Ayrıca bu çalışmada, sadece 3-6 yaş aralığı için hazırlanmış

resimli çocuk kitapları incelenmiştir. Bu durum da araştırmanın bir başka sınırlılığını oluşturmaktadır. Yaş aralığı genişletilerek daha geniş kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

Özellikle okul öncesi dönem yaş gruplarının gelişimleri dikkate alındığında onlara sunulan kaynak ve materyallerin önemi anlaşılakta, kitapların nitelik ve içeriklerinin önemi ön plana çıkmaktadır. Nihayetinde kitaplar, kazandırılmak istenilen davranış ve becerilere ulaşmada kestirme bir yoldur. Ancak bu çalışmada da görülmektedir ki kitaplarda yer alan karakterler çocukların bütüncül sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemede yeterli değildir. Bu nedenle kitap yazarları, kitaplarında yer verdikleri karakterleri şekillendirirken çocuklardan beklenen beceriler ve bu becerilerin nasıl işlendiği noktasında daha hassas olabilir. Bu noktada başta MEB olmak üzere çeşitli vakıf ve derneklerle işbirliği içerisinde, çocuk dünyasının boyutlarına ilişkin bilinç ve farkındalık oluşturulabilmesi adına kitap yazarları eğitim süzgecinden geçirilebilirler.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (13.02.2020-2020-10) etik izin alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akyol, T. (2012). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aram, D. ve Aviram, S. (2009). Mothers' storybook reading and kindergartners' socio-emotional and literacy development. *Reading Psychology, 30*(2), 175-194.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Baker, D. W. (1990). The visual arts in early childhood education. *Design For Arts in Education, 91*(6), 21-25. <https://doi.org/10.1080/07320973.1990.9934834>.
- Betawi, I. A. (2015). What effect does story time have on toddlers' social and emotional skills. *Early Child Development and Care, 185*(4), 594-600. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.943756>.
- Burke, R. W. (2002). Social and emotional education in the classroom. *Kappa Delta Pi Record, 38*(3), 108-111. <https://doi.org/10.1080/00228958.2002.10516354>.
- Cook, A. L., Silva, M. R., Hayden, L. A., Brodsky, L. ve Coddington, R. (2017). Exploring the use of shared reading as a culturally responsive counseling intervention to promote academic and social-emotional development. *Journal of Child and Adolescent Counseling, 3*(1), 14-29. <https://doi.org/10.1080/23727810.2017.1280327>.
- Çelebi Öncü, E. (2016). Anne-baba ve çocuğun etkileşimli kitap okumasının okul öncesi çocuklarının sosyal durumlara yönelik yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4*(4), 489-503. <https://doi.org/10.16916/aded.89701>.
- Çınar, P. (2011). *Çocuk kitaplarındaki kahramanların giyim biçimlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çınar, P. (2015). Resimli çocuk kitaplarında giyimiyle kadın karakterler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 48*(1), 1-18. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001350.
- Court, D. ve Rosental, E. (2007). Values embodied in children's literature used in early childhood education in Israeli state schools. *Early Childhood Education Journal, 34*(6), 407-414.
- Çimen, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi programında altı yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin gerçekleşme düzeyi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1), 12-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17390/181750>.
- Diken, H. İ. (2010). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Dilek, A. (2014). 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleki analizi. *Journal Of Qafqaz University, 2*(1), 94-102.
- Dilek, A. (2015). 3-6 yaş resimli hikâye kitaplarında yer alan resimlerde öz bakım becerilerinin incelenmesi. *Proceedings of the 2nd Cyprus International Congress of Education Research Bildiri Kitabı*.
- Dirican, R. ve Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education, 3*(2), 44-69.
- Doğan Güldenoğlu, B. N. (2017). Examination of adult and child characters in children's literature books. *Journal of Human Sciences, 14*(4), 4768-4780. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/5083>.
- Duh, M. (2016). Art appreciation for developing communication skills among preschool children. *Center for Educational Policy Studies Journal, 6*(1), 71-94.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki çocukların sosyal uyum ve beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk) Bildiri Kitabı.
- Erdal, K. (2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. *Milli Eğitim, 178*, 156-165.
- Esteban, M., Sidera, F., Serrano, J., Amado, A. ve Rostan, C. (2010). Improving social understanding of preschool children: Evaluation of a training program. *Electronic Journal of Research Educational Psychology, 8*(2), 841-860.
- Farris, P. J. ve Fuhler, C. J. (1994). Developing social studies concepts through picture books. *The Reading Teacher, 47*(5), 380-387. <https://www.jstor.org/stable/20201271>.

- Fox, J. E. ve Schirmacher, R. (2014). *Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi* (E, Durulalp, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gözen, G. ve Cırık, İ. (2017). Dijital öykülemenin okul öncesi çocukların sosyal-duygusal davranışlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 16(4), 1882-1896.
- Halle, T. G. ve Darling-Churchill, K. E. (2016). Review of measures of social and emotional development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 8-18. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.02.003>.
- Jalongo, M. R. (2006). Professional development: social skills and young children. *Early Childhood Today*, 20(7), 8-9.
- Jones, D. E., Greenberg, M. ve Crowley, M. (2015). Early social-emotional functioning and public health: The relationship between kindergarten social competence and future wellness. *American Journal Of Public Health*, 105(11), 2283-2290. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2015.302630>.
- Kamaraj, I. (2004). *Sosyal becerileri derecelendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kandır, A. ve Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38. <https://dergipark.org.tr/en/pub/spcd/issue/21109/227348>.
- Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B. ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 19-27. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11124/133034>.
- Kaynak, D. ve Aktaş, E. (2017). Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 21(72), 67-87.
- Mendoza, J. ve Reese, D. (2001). Examining multicultural picturebooks for the early childhood classroom: Possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research & Practice*, 3(2), 1-31.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (3.baskı). Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Öztürk Samur, A. ve Deniz, M. E. (2014). Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 463-481. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.6986>.
- Özyürek, A. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 206, 106-120.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat* (7. Baskı). İzmir: Tudem Yayınevi.
- Sildir, E. ve Tüfekçi Akcan, A. (2018). Examination of storybooks in terms of their supportiveness of social-emotional learning outcomes. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 265-286. <https://dergipark.org.tr/en/pub/etad/issue/37928/376797>.
- Somer, B. (2015). *4 - 6 yaş resimli çocuk kitaplarının prososyal davranışlar açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve gençlik ruh sağlığı*. Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Temple, C., Martinez, M. ve Yokota, J. (2004). *Children's books in children's hands an introduction to their literature* (3rd Ed.). Boston: Pearson Education.
- Turan, F. ve Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etkinliklerde kullandıkları resimli öykü kitaplarının karakter eğitimi açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(209), 208-222.
- Uzmen, S. ve Mağden, D. (2002). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 193-212.
- Yavuzer, H. (2001). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz Bolat, E. ve Kahveci, D. (2016). 4-6 yaş grubu çocukların bazı değişkenlere göre sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Turkish Journal of Primary Education*, 1(1), 14-25. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tujped/issue/32340/369997>.

İletişim/Correspondence

Arş. Gör. Emine KILINÇCI, e-posta adresi: emine.ozyildirim@usak.edu.tr
Dr. Beyhan CAN, e-posta adresi: beyhan.can@usak.edu.tr